

## Dret de la Unió Europea

2015/2016

Codi: 102263

Crèdits: 9

| Titulació    | Tipus | Curs | Semestre |
|--------------|-------|------|----------|
| 2500786 Dret | OB    | 2    | 2        |

### Professor de contacte

Nom: Montserrat Pi Llorens

Correu electrònic: Montserrat.Pi@uab.cat

### Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

### Equip docent

Lluís Cases Pallarés

José María Macias Castaño

Maria dels Àngels Orriols Sallés

Esther Zapater Duque

Yaiza Cabedo Figueredo

Maria Esther Jordana Santiago

Cristina Blasi Casagran

### Prerequisits

Per a un bon seguiment del curs de Dret de la Unió europea és necessari un bon coneixement de les bases del Dret internacional públic.

### Objectius

- Conèixer i analitzar el procés d'evolució de la Unió europea, des dels seus orígens fins ara, identificant la metodologia i la filosofia que l'inspira.
- Descriure i analitzar els elements definitoris de la UE, des d'una perspectiva jurídica, per tal de comprendre'n la naturalesa jurídico-política.
- Comprendre els valors de la UE, els seus objectius i les seves principals polítiques.
- Comprendre el significat de les condicions i mecanismes que cal seguir per arribar a ser membres de la UE.
- Conèixer l'arquitectura institucional bàsica de la UE i dels mecanismes de presa de decisions.
- Comprendre el sistema de fonts del dret de la UE.
- Conèixer les conseqüències de la primacia i l'efecte directe del dret de la UE.
- Comprendre els mecanismes d'aplicació tant legislativa com administrativa del dret de la UE en l'estat espanyol, tant en l'àmbit central com l'autonòmic.
- Comprendre el sistema de control judicial i el paper central del jutge intern en l'aplicació del dret de la UE.

## Competències

- Argumentar i fonamentar l'aplicació de les normes jurídiques.
- Buscar, interpretar i aplicar normes jurídiques, argumentant cada un d'aquests assumptes.
- Defensar oralment de forma clara i estructurada les idees, els treballs, informes, escrits i dictamens.
- Demostrar que es comprèn el caràcter unitari de l'ordenament jurídic i la necessària visió interdisciplinària dels problemes jurídics.
- Demostrar un raonament reflexiu i crític: anàlisi, síntesi, conclusions.
- Identificar, conèixer i aplicar els principis bàsics i generals de l'ordenament jurídic.
- Identificar els conflictes d'interessos subjacents en litigis i casos reals.
- Reconèixer i resoldre problemes.
- Redactar i formalitzar treballs, informes, escrits i dictamens.
- Ser capaç d'aprendre de manera autònoma i tenir un esperit emprenedor
- Treballar en àmbits multidisciplinaris i interdisciplinaris.

## Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar una visió interdisciplinària i integrada dels problemes jurídics en l'entorn internacional.
2. Buscar, interpretar i aplicar les normes jurídiques pròpies del dret internacional públic, del dret internacional privat i del dret de la Unió Europea.
3. Construir un raonament o discurs jurídic en l'àmbit del dret internacional públic, del dret internacional privat i del dret de la Unió Europea.
4. Defensar oralment de forma clara i estructurada les idees, els treballs, informes, escrits i dictamens.
5. Demostrar un raonament reflexiu i crític: anàlisi, síntesi, conclusions.
6. Identificar i conèixer els continguts bàsics de cada una de les especialitats indicades.
7. Reconèixer i resoldre problemes.
8. Redactar i formalitzar treballs, informes, escrits i dictamens.
9. Ser capaç d'aprendre de manera autònoma i tenir un esperit emprenedor.
10. Treballar en àmbits multidisciplinaris i interdisciplinaris.
11. Valorar els conflictes d'interessos subjacents en les qüestions legals que es plantegen en un entorn internacional.

## Continguts

### I. INTRODUCCIÓ

#### TEMA 1. CREACIÓ I EVOLUCIÓ DE LA UNIÓ EUROPEA

Antecedents. El Pla Schuman i la C.E.C.A. Els Tractats constitutius de la C.E.E i la C.E.E.A. i les seves modificacions. L'Acta Única Europea. El Tractat de la Unió Europea. El Tractat d'Amsterdam. El Tractat de Niça. El Tractat que institueix una Constitució per Europa. El Tractat de Lisboa. L'ampliació dels membres.

#### TEMA 2. LA UNIÓ EUROPEA: NATURALESA JURÍDICA I REGULACIÓ VIGENT

El Tractat de la Unió Europea. El Tractat de Funcionament de la Unió Europea. La personalitat jurídica de la Unió.

#### TEMA 3. OBJECTIUS I PRINCIPIS DE LA UNIÓ EUROPEA

Els valors de la Unió. Els objectius de la Unió. Les principals polítiques. La ciutadania de la Unió. Els principis fonamentals: a) el principi de democràcia i respecte dels drets humans, b) el respecte a la identitat nacional dels Estats membres, c) el principi de solidaritat. La flexibilitat: diverses vies i marc jurídic

### II. LES INSTITUCIONS DE LA UNIÓ EUROPEA

#### TEMA 4. INTRODUCCIÓ A LES INSTITUCIONS DE LA UNIÓ EUROPEA

L'estructura institucional. El principi d'equilibri institucional. El principi de transparència. La seu, el personal i el règim lingüístic.

#### TEMA 5. EL CONSELL EUROPEU

Composició i funcionament. La Presidència. Funcions.

#### TEMA 6. EL CONSELL DE LA UNIÓ

Composició, organització interna i funcionament. Especial referència al COREPER. Competències. Les relacions amb el Consell Europeu.

#### TEMA 7. LACOMISSIÓ

Composició, organització interna i principis rectors del seu funcionament. Competències: a) iniciativa, b) control, c) normatives: d'execució i de delegació.

#### TEMA 8. EL PARLAMENT EUROPEU

Composició, organització interna i funcionament. Competències: a) control polític, b) legislatives, c) pressupostàries, d) en l'acció exterior.

#### TEMA 9. EL BANC CENTRAL EUROPEU

El Banc Central Europeu i el Sistema Europeu de Bancs Centrals. Composició, organització interna i funcionament. Competències.

#### TEMA 10. EL TRIBUNAL DE JUSTÍCIA DE LA UNIÓ EUROPEA

I. El Tribunal de Justícia: a) composició i organització interna, b) competències. II. El Tribunal General: a) organització, b) competències i la seva relació amb el Tribunal de Justícia. III. Els Tribunals especialitzats.

#### TEMA 11. EL TRIBUNAL DE COMPTES

Composició. Organització i funcionament. Competències.

#### TEMA 12. ÒRGANS

El Comitè Econòmic i Social. El Comitè de les Regions. L'administració per agències.

#### TEMA 13. PROCÉS DE DECISIÓ A LA UNIÓ EUROPEA: LES INSTITUCIONS EN FUNCIONAMENT

I. El procediment legislatiu ordinari. Els procediments legislatius especials. II. Els procediments específics: a) el procediment pressupostari, b) el procediment de celbració d'acords internacionals.

#### TEMA 14. COMPETÈNCIES DE LA UNIÓ EUROPEA

El fonament de les competències de la Unió Europea: el principi d'atribució. La base jurídica. Categories de competències. Els principis que regeixen l'exercici de competències: subsidiarietat, proporcionalitat.

### III. LES FONTS DE L'ORDENAMENT JURIDIC DE LA UNIÓ EUROPEA

#### TEMA 15. EL DRET PRIMARI

Introducció a les fonts. El dret primari: concepte, contingut, característiques i funcions. Àmbit d'aplicació territorial, personal i temporal. Interpretació. Revisió. Adhesió i retirada.

#### TEMA 16. EL DRET DERIVAT

Concepte. Característiques. Els actes obligatoris: a) reglament, b) directiva, c) decisió. Els actes no obligatoris: recomanacions i dictàmens. La distinció entre actes legislatius, delegats i executius.

## TEMA 17. EL DRET NO ESCRIT I LA JURISPRUDÈNCIA.

Concepte i característiques. Els Principis Generals del Dret de la Unió. Les decisions i sentències del Tribunal de Justícia. La jerarquia de les fonts

### III. EL DRET DE LA UNIÓ EUROPEA I ELS ORDENAMENTS JURIDICS DELS ESTATS MEMBRES

## TEMA 18. ELS PRINCIPIS QUE REGEIXEN LES RELACIONS ENTRE EL DRET DE LA UNIÓ I ELS DRETS INTERNS

L'aplicabilitat immediata. L'efecte directe. La primacia: el problema dels drets fonamentals. La responsabilitat de l'Estat per incompliment del dret de la Unió.

## TEMA 19. L'APLICACIÓ LEGISLATIVA I ADMINISTRATIVA DEL DRET DE LA UNIÓ

L'aplicació per les institucions i òrgans de la UE. L'aplicació per les autoritats nacionals. L'aplicació en els Estats territorialment complexes: el cas espanyol.

### IV. LA GARANTIA JUDICIAL DEL COMPLIMENT DEL DRET DE LA UNIÓ

## TEMA 20. EL CONTROL JUDICIAL

Les diferents funcions de les jurisdiccions internes i de la Unió. Naturalesa del control del Tribunal de Justícia i criteris classificatoris. Característiques del sistema de recursos. El procediment davant el Tribunal de Justícia i el Tribunal General. El recurs d'anul·lació. El recurs d'incompliment. La sanció a l'Estat incomplidor.

## TEMA 21. LA QÜESTIÓ PREJUDICIAL

Naturalesa de la qüestió prejudicial. Característiques. Procediment. Efectes.

## TEMA 22. EL JUTGE INTERN I EL DRET DE LA UNIÓ EUROPEA

El dret a la protecció jurisdiccional i el principi d'autonomia procedimental. La inaplicació de les normes internes contràries al dret de la Unió i la tutela cautelar davant de les jurisdiccions nacionals.

## Metodologia

El procés d'aprenentatge té com a base el treball de l'estudiant a partir del seu estudi, lectura de textos, recerca de documentació i preparació de treballs. Al professorat li correspon el plantejament dels problemes i una adient guia per tal de proporcionar els instruments necessaris per la correcta comprensió dels problemes jurídics que es poden plantejar, així com de les eines que poden ser emprades per resoldre'ls.

## Activitats formatives

| Títol                      | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|----------------------------|-------|------|--------------------------|
| <b>Tipus: Dirigides</b>    |       |      |                          |
| Classes pràctiques         | 22,5  | 0,9  | 1, 2, 3, 4, 8, 11        |
| Classes teòriques          | 45    | 1,8  | 2, 6                     |
| <b>Tipus: Supervisades</b> |       |      |                          |
| Tutories                   | 2,5   | 0,1  | 3, 6, 11                 |
| <b>Tipus: Autònomes</b>    |       |      |                          |
| Estudi                     | 57    | 2,28 | 3, 5, 6                  |

|                                   |    |      |                             |
|-----------------------------------|----|------|-----------------------------|
| Lectura de textos                 | 20 | 0,8  | 2, 6, 11                    |
| Lectura manuals                   | 30 | 1,2  | 6                           |
| Preparació i redacció de treballs | 30 | 1,2  | 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10, 11 |
| Recerca de documentació           | 18 | 0,72 | 4                           |

## Avaluació

Els alumnes han d'aprovar una part d'avaluació continuada consistent en la resolució de casos pràctics i un examen final. A l'inici del curs cada professor/a responsable del grup informará de les activitats d'avaluació continuada i la seva programació.

L'avaluació consta d'un examen (70%) i pràctiques (30%). La nota final serà el resultat de calcular les dues parts.

Només els alumnes que no superin l'assignatura en el seu conjunt i que hagin obtingut un mínim de 3 (sobre 10) a l'examen podran presentar-se a la reevaluació. És a dir, la reevaluació està prevista pels alumnes que no han aprovat l'assignatura, resultant de fer la mitjana de l'examen més les pràctiques, sempre i quan hagin obtingut la nota mínima de 3 (sobre 10) a l'examen.

## Activitats d'avaluació

| Títol      | Pes | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge          |
|------------|-----|-------|------|-----------------------------------|
| Examen     | 70% | 0     | 0    | 1, 3, 5, 6, 8, 11                 |
| Pràctiques | 30% | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 |

## Bibliografia

### A.- Textos

- *Tratado de la Unión Europea, Tratado de Funcionamiento y otros actos básicos de la Unión europea*, Tecnos, Madrid, 16ª ed. 2012.

- Derecho de la Unión Europea: textos y materiales. (Ricardo Alonso García). Aranzadi, 2010.

### B.- Manuals

- ABELLÁN HONRUBIA, V.; VILÀ COSTA, B. (dir), *Lecciones de Derecho Comunitario Europeo*, Ariel Derecho, Barcelona, 6ª ed., 2011

- ALCAIDE FERNÁNDEZ, J.; CASADO RAIGON, R., *Curso de Derecho de la Unión Europea*, Tecnos, Madrid, 2011

- ALONSO GARCÍA, R., *Sistema jurídico de la Unión Europea*, Civitas, Madrid, 3ª ed., 2012

- BALLBE MALLOL, M.; PADROS REIG, C., *Estado competitivo y armonización europea*. Ariel. Barcelona 1997 (1º reimpresión 2000)

- GUTIÉRREZ ESPADA, C.; CERVELL HORTAL, M.J.; PIERNAS LÓPEZ, J.J., *La Unión Europea y su derecho*, Trotta, 2015.

- LINDE PANIAGUA, E., *Iniciación al Derecho de la Unión Europea*, COLEX, 2010

- MANGAS MARTÍN, A.; LIÑÁN NOGUERAS, D.J., *Instituciones y Derecho de la Unión Europea*, Tecnos, 8<sup>a</sup> ed., Madrid, 2014.